

**Ympäristövahinkojen toissijaisten vastuujärjestelmien kehittämisen lainsäädäntöhanke
(TOVA-lainsäädäntöhanke) Dnro VN/11745/2019**

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS 6/2020

Aika: 30.9.2020 klo 13.00-15.30

Paikka: Ympäristöministeriö, Honka/ Skype-yhteys

Paikalla:

Leena Ylä-Mononen, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Oili Rahnasto, ympäristöministeriö, kokouksen puheenjohtajana kohdat 1-3
Merja Huhtala, ympäristöministeriö/öljysuojarahasto (etänä)
Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö (etänä)
Jari Salila, oikeusministeriö (etänä)
Mika Kättö, sisäministeriö (etänä)
Minna Mättö, Suomen Kuntaliitto (etänä)
Satu Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (etänä)
Merja Vuori, Kemianteollisuus ry (etänä)
Fredrik Blomfelt, Metsäteollisuus ry (etänä)
Jyrki Peisa, Metsäteollisuus ry (etänä)
Pekka Suomela, Kaivosteollisuus ry (etänä)
Amanda Aalto, Finanssiala ry (etänä)
Matti Sjögren, Ympäristövakuutuskeskus (etänä)
Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö (etänä)
Kimmo Peltonen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (etänä)
Matti Kattainen, Suomen luonnonsuojeluliitto (etänä)
Sini Pietilä, ympäristöministeriö (etänä)
Jouko Tuomainen, Suomen ympäristökeskus (etänä)
Mari-Linda Harju-Oksanen, ympäristöministeriö
Kati Leskinen, ympäristöministeriö

Paikalle kutsuttuina:

Seppo Loikkanen, Neste Oyj (etänä)
Kai Larnimaa, Neste Oyj (etänä)
Juha Lahtela, YM (etänä)
Mikko Attila, Suomen ympäristökeskus (etänä)

Poissa:

Satu Lyytikäinen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
(edustaa aluehallintovirastoja sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia)
Helena Kontkanen, konkurssiasiamiehen toimisto
Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto

1 § Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Oili Rahnasto avasi kokouksen. Hyväksyttiin asialista.

2 § Edellisen kokouksen pöytäkirja ja päivitetty TOVA-kokonaiskuva

Pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaan ja se julkaistaan valtioneuvoston säädösvalmistelun ja kehittämishankkeiden sivustolla (<https://valtioneuvosto.fi/hankeet>; TOVA-lainsäädäntöhanke, YM033:00/2019).

Muita kokouksen asiakirjoja voi kommentoida vielä kokouksen jälkeen kahden viikon ajan.

3 § Soveltamisala

Mari-Linda Harju-Oksanen (YM) esitteli lainsäädäntöehdotuksen nollaversion soveltamisalaa ja ympäristövahinkomaksun perusteita yleisellä tasolla.

Mikko Attila (SYKE) esitteli YSL:n nojalla luvanvaraisia laitoksia sekä ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisten toimintojen määriä. Käytiin läpi myös yrityksiä, joilla on omalla toimialallaan vähintään 10 luvanvaraista kohdetta.

Juha Lahtela esitteli valvonnan maksuluokkia sekä valvonnan sähköistä asiointijärjestelmä YLVAA.

Kati Leskinen esitteli toimialakohtaisten valvontaluokkien ja ympäristövahinkovakuutuksen riskiluokkien vertailua.

Minna Mättö esitti Kuntaliiton puheenvuoron TOVA-maksuvelvollisuuden toteuttamisesta kunnissa. Maksuvelvollisuuden toteuttamisessa tulee huomioida toimijoiden ja toimintojen moninaisuus sekä toimijoita koskevien tietojen saatavuus. Kertamaksu olisi kunnille parempi ratkaisu kuin vuosimaksu.

Keskusteltiin ympäristövahinkomaksun perusteista. Nykyinen ympäristövakuutusmaksu perustuu toimijan liiketoiminnan laajuuteen ja toimintaan liittyvään ympäristörisktiin. Uuden maksun osalta on selvitettävä muun muassa se, mitä kertautumis- ja kustannusvaikutuksia toimialaperusteisesti määräytyvään maksuun siirtymisestä seuraisi. Keskustelua herätti myös se, olisivatko eniten maksavat potentiaalisimpia TOVA-riskien aiheuttajia.

Keskusteltiin nykyisistä TOVA-tapauksista ja niiden taustasyistä. Taustasyyt eivät suoraan selviä valmisteilla olevasta TOVA-tapausselvityksen aineistosta.

4 § Neste Oyj:n kuuleminen

Leena Ylä-Mononen jatkoi puheenjohtajan tehtävissä.

Neste Oyj ilmoitti kantanaan, että öljysuojarahasto ja sen varat tulisi pitää erillään muusta TOVA-järjestelmästä. Öljysuojarahastolla ja TOVA-järjestelmällä voisi kuitenkin olla yhteinen hallintorakenne. TOVA-järjestelmän kehittämiseksi, ei myöskään vakuutus pohjaiselle, ole estettä edellyttäen, että öljysuojamaksu muuttuu valmisteveropohjaiseksi ja soveltamisalan raja-alue säilyy.

Neste Oyj korosti aiheuttamisperiaatetta ja sitä, että eri toimialojen ristiin subventointia tulisi välttää öljyalan ja muiden alojen välillä. Tällä tarkoitetaan toisen toimialan aiheuttamien vahinkojen ja niiden kustannusten maksamista. Lisäksi järjestelmästä johtuva maksutaakka ei saisi nousta nykyiseltä tasolta.

Keskusteltiin öljysuojarahaston nykyisestä roolista TOVA-järjestelmässä. Rahastolla varaudutaan mahdollisiin tuleviin riskeihin, kun taas TOVA-järjestelmä painottuu jo aiheutuneiden vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen. Öljyntorjunnan taso on varautumisen myötä saatu Suomessa kohtuulliselle tai jopa hyvälle tasolle. Öljyvahinkojen torjuntaan varautuminen vie tällä hetkellä suurimman osan vuosittaisista varoista. Isoja alusöljyvahinkoja ei ole sattunut, mutta maa-alueilla tapahtuu pienempiä vahinkoja varsin usein. Myös merialueilla on viime vuosina sattunut isännättömiksi jääneitä vahinkoja.

Todettiin, että valtion öljyntorjunta-alusten onnistuessa merialueiden torjunnassa, on rasitus rannikon pelastuslaitoksille huomattavasti pienempi. Lisääntyneet öljykuljetukset erityisesti Venäjältä Itämeren kautta maailmanmarkkinoille aiheuttavat riskiä Suomenlahdelle.

Keskusteltiin kansainvälisestä öljysuojarahastosta ja siitä maksettavista korvauksista. Kansainvälinen järjestelmä ei ota kantaa siihen, minkä maan alueella vahinko tapahtuu vaan pikemminkin vahingosta aiheutuviin seurauksiin. Aluksen omistajan vastuun enimmäismäärä on sidottu vahinkoa aiheuttaneen aluksen kokoon. Pienikin alus saattaa kuitenkin aiheuttaa suuren vahingon.

5 § Muut asiat

TOVA-lainsäädäntöhankkeen kuulemistilaisuus järjestetään torstaina 3.12.2020 etäyhteyden välityksellä. Ohjausryhmän jäseniltä toivottiin listausta henkilöistä ja tahoista, joille kutsu kuulemistilaisuuteen tulisi lähettää. Listaukset pyydettiin toimittamaan sihteeristölle lokakuun loppuun mennessä.

Ohjausryhmän jäseniä pyydettiin edelleen kommentoimaan nollaversiota. Kommentteja voi toimittaa sihteeristölle kirjallisesti.

6 § Seuraava ohjausryhmän kokous on tiistaina 10.11.2020 klo 13.00-15.30

7 § Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 15.23.